

"Otroku dopovejte, da je učitelj avtoriteta"

Marko Juhant. Specialni pedagog za motnje vedenja in osebnosti o tem, da ob začetku šole stres na otroke pravzaprav prenašajo starši sami, in o napakah, ki jih delajo pri vzgoji.

David Jug / Ljubljana, 25. 8. 2012

"Delovne navade se prelevijo v učne navade. Če otrok vidi, da po navodilih doseže rezultate doma, jih bo dosegel tudi v šoli, ker je navajen slediti navodilom," pravi Juhant

(Foto: Špela Mohorič)

Kako otroka najbolje pripraviti na šolo?

Vseh otrok se ne da enako, ker so različni. Če govorimo o prvošolčkih, jih je večina že zelo motivirana, ker je šola korak naprej od vrtca, korak k odraslosti. Naravno je, da otrok odloča o sebi; to ga žene naprej. Slabo je recimo, če starši rečejo: "Zdaj moraš pa pospraviti barbike, legokocke gredo v kot, nič več se ne boš igral." To je za otroke stresno. Največ bodo naredili, če otroku dopovedo, da je učitelj njegov šef, nekdo, ki ima vso avtoriteto. Tako kot imajo starši šefa, ki ga morajo ubogati, čeprav so odrasli, mora ubogati tudi otrok. To je mnogim staršem zelo težko sporočiti otrokom, ker se bojijo, da bi bil otrok zato preveč ubogljiv ali ponižan. Odlična priprava prvošolčka na šolo je igra z žogo. Pa ne nogomet, ampak igra s plastično žogo, s katero naj poskuša kaj zadeti, se ji izogniti. V šoli bodo otroci igrali med dvema ognjema, ne nogometa.

Kaj pa pri starejših otrocih?

Pri teh je treba ustvariti ritem. Ob prvem šolskem dnevu naj se začnejo obveznosti. Treba je zaviti zvezke, pospraviti lanske stvari in podobno. Otrok mora doumeti, da je šola pomembna, tudi ko še nima domačih nalog in reče: "Brez veze, kaj se bom prvi dan učil." Mora organizirati sam sebe, od ponedeljka do petka naj ima vedno kaj delati. Pri starejših otrocih so problem želje staršev. Ti želijo otroka vpisati k francoščini, baletu, v glasbeno šolo, k nogometu. Otrok ima vsak dan drugo dejavnost. Starši ga ves čas vozijo sem in tja. Reda, v okviru katerega bi se pripravil na šolo, pa ni.

Starši lahko še tako jasno sporočajo, da sta šola in učenje pomembna, a ne bo pomagalo, ker je pomembnejše, kdaj gre otrok na nogomet, košarko, v glasbeno šolo. Ko na predavanjih vprašam, ali je že kdo mulcu rekel, da ne more iti na trening, ker ni naredil domače naloge, jih le peščica dvigne roko. Mnogi rečejo: "Veste, jaz košarko plačujem."

Katere pa so največje napake, ki jih delajo starši?

Mnogi pričakujejo zelo veliko, nič pa ne naredijo, da bi bili njihovi otroci uspešni. Jaz jim mirne duše rečem nevarni starši. Nevarni so za razvoj otrok. Imajo velika pričakovanja, po drugi strani pa nič ne naredijo, da bi bil otrok samostojen, da bi imel delovne navade, da bi se kulturno vedel, bil ljudem v pomoč. Vsi starši v osnovno šolo vpišejo odličnjake. Vsak si misli: saj je moj. Če ga bo znala učiteljica usmeriti, ni dvoma, ali bo odličen ali ne. Potem se izkaže, da vsi le niso odličnjaki. Za to pa krivijo šolski sistem. A dejstvo je, da nimajo podpore in so brez delovnih oziroma učnih navad.

Kako te navade otroku vcepiti?

Otrok naj pomaga pripraviti mizo za hrano, pospravlja naj za seboj. Sposoben je opraviti marsikatero stvar, tudi če starši mislijo nasprotno. Osemletnik pozna dvajsetmestne kode za goljufanje v računalniških igrinah, ne bo pa znal dati prati perila v pralni stroj, kjer je na gumbu šest programov. Lepo vas prosim! Biti morajo zraven, ko se delajo te stvari. A po starševskih merilih želijo to početi brez nadzora. Otrok hoče rezati pri petih letih. Sem vprašal neko mamo: Zakaj mu pa ne date noža? Mi je odgovorila: Kaj pa če se ureže? Ja, kaj pa mama naredi, ko se otrok ureže? Povije rano. Fino je, če se otrok ureže, ko je mama zraven, da ga ta nauči, kako se odzvati in poviti rano. Z gospodinjskih rokavic naj potem odreže prst, ga natakne čez povoj in otroku nož vrne. Kaj se zgodi potem? Otrok se bo počutil hrabrega! In še nekaj: če mama nareže krompir na lističe, otrok pa naprej na kocke, bo francosko solato jedel, tudi če je v njej grah, ker je pri delu sodeloval. Starši prepogosto otroke učijo delati, namesto da bi jim dali pravo delo. Dajo jim umetno maso, plastičen nož – pa naj režejo. Normalno, otrok se bo naveličal po eni minuti. Če pa daš otroku hrenovke in pravi nož, in tako vidi, kako se hrenovke v ponvi pečejo in zvijajo, bi zrezal in pojedel vse klobase, kar jih je v hiši!

In to se potem aplicira na učne navade?

Absolutno. Delovne navade doma se prelevijo v učne navade. Če otrok vidi, da po navodilih doseže rezultate doma, jih bo dosegel tudi v šoli, ker je navajen slediti navodilom.

Toda delovniki v službah so takšni, da imajo starši vse manj časa za otroke. Kolikšna je tista minimalna mera časa, ki jo je treba posvetiti otroku?

To je večerni ritual za spanje, ena ura, ko se starši posvetijo samo otrokom in za posameznega otroka namenijo 20 minut. Otrok bo z veseljem pomagal tudi pri družinskih opravilih, ker bo imel nekaj pokazati. Drugače je s tistim otrokom, ki je bil v tem času pri neki športni dejavnosti in bo rekel: zmagali smo. Naslednji dan bo imel prvi otrok, ki zna nekaj delati in se je nečesa lotil sam, spet nekaj pokazati, drugi otrok pa mora spet zmagati. To je težko. Ko pa želi otrok za računalnik, ga je treba vprašati: kaj boš delal in na katerem programu, kaj je izdelek, boš zadevo natisnil ... in povedati: vmes te bom prišel pogledat. Če otrok uporablja računalnik samo za zabavo več kot eno uro na dan, bo nastala škoda. Postal bo zasvojen in ga bo želel imeti še več. In če mu ga vzameš, naletiš na popolnoma enak odziv kot pri drugih zasvojenostih. Od slabe volje in motenj spanja do agresije.

Tega je najbrž vse več, glede na priljubljenost družabnih omrežij.

Tega je ogromno. Starši sploh ne vedo, kako velik problem je to. Biti morajo zelo previdni.

Kako otroke od tega odvrniti?

Z drugimi dejavnostmi, ki morajo biti za dekleta bolj socialno zanimive, za fante pa bolj adrenalinske. Imel sem primer dekleta, ki v šoli ni želelo pisati. Razmišljali smo že, da bi jo dali v šolo za otroke s posebnimi potrebami. Nekako mi jo je uspelo prepričati, da je nekaj napisala na računalnik. Lotila se je pisati zgodbo, pa še narisati sva poskusila nekaj. Potem je prišla njena mama in rekla, da bi to lahko bila cela knjiga. Zakaj pa ne, sem odgovoril. In so jo natisnili – v 50 izvodih. Kaj se je zgodilo? Ko so na šoli izvedeli, da je izdala knjigo, so priredili proslavo z rožami in koncertom. Mislite, da je bil še kdaj problem pisati? Nikoli več. Zgodbe nismo dosti popravljali; napake smo pustili, da se vidi, da jo je pisal otrok. Dekle, ki je bilo že na tem, da gre v posebno šolo, je zaključilo osnovno šolo in hodi v srednjo šolo, kjer je med boljšimi učenci. Prepričan sem, da bo v življenju uspešna.

Koliko vpliva imajo na vzgojo starši, koliko pa družba in okolica?

Vse kombinacije so možne. Srečal sem že starše, ki so naredili vse, kot je treba, pa je bil otrok obupen. Pa tudi otroke, ki so bili fantastični, starši so pa naredili narobe vse, kar se da narediti narobe. In seveda vse vmes. Zadeve se srečajo pri kombinaciji vrednot, ki so otroku predstavljene na konkretnem nivoju. Če starši rečejo, da je šola glavna, mora imeti absolutno prednost. Ja, lahko peljete hčer v živalski vrt, ampak ko naredi domačo nalogo. Mislite, da bodo fantje, ko pridejo s treninga, delali domačo nalogo? Najprej so umazani, se gredo oprhat, potem so lačni, nekaj pojedjo, nato postanejo zaspani. In takšni naj bi delali domačo nalogo in se učili? Lepo vas prosim, to ne gre skupaj! Ne morete si misliti, kako so nekateri otroci obremenjeni.

- **“Če ne znaš nič narediti z rokami, tudi z otroki ne boš”**
- **Marko Juhant. Strokovnjak, ki proučuje vedenje otrok, pravilne prijeme v vzgoji predstavlja na preprost način, ki je podkrepjen z dolgoletnimi praktičnimi izkušnjami. Spreten je s čopičem, ustvarja s steklom, glino. “Otroci so tega, da se z nekom pogovarjajo, češ da bo to rešilo njihovo težavo, naveličani. Če kaj počnejo, ko se z njimi pogovarjaš, se lažje odprejo. Praviloma nikoli nisem z otrokom za prazno mizo, vedno nekaj počnemo. Pomembno je, da je zaposlen, da nima dvignjenih rok in ni vedno na preži,” pravi Juhant.**

Kje pa je tista zdrava meja obšolskih dejavnosti, ki naj jih otroci obiskujejo, da ne bodo preveč obremenjeni?

Otrok naj ima možnost obiskovati vsaj eno. Nekaj, kar ga veseli. In to naj počne najmanj pol leta. Ne more po dveh mesecih učenja igranja harmonike reči, da bi šel trenirat kajak. To ne gre. Dogovoriti se je treba, koliko časa bo to dejavnost obiskoval; če ga potem ne bo več zanimala, naj izbere drugo.

Ali otroci sami začutijo, katera dejavnost jim najbolj ustreza?

Ko se najdejo v neki stvari, točno vedo. Ne smejo pa tega forsirati starši. To se pogosto dogaja v športu. Jaz zelo podpiram šport za rekreacijo, ne pa vrhunskega. Pri tem se morajo starši zavedati, da bodo iz otrok naredili telesne invalide. Pri tridesetih bodo ti imeli ogromno poškodb; ne bodo imeli družine, vprašanje, ali bodo imeli izobrazbo ... Ena od krutih statistik pri nogometaših je recimo, da velika večina v vsem življenju ni prebrala niti ene knjige brez slik; razen šoloobveznih.

Včasih so bili starši in šola avtoriteta, danes je vse obrnjeno na glavo. Zakaj?

Starši otokom ne znajo sporočiti, kdo je avtoriteta. Otroci jih ne slišijo, da je učitelj tisti, ki ve, ki zahteva in je tudi upravičen do tega, da zahteva. Na žalost otroci preveč pogosto slišijo pogovore staršev, češ, si videla, koliko domače naloge jim je dala, pa saj ni normalna. Otrok zastrže z ušesi, in ko bo doma rekel, da je naloge preveč, bo mama pritrdila, da je je učiteljica pa res dala preveč. Od tega, da učitelj, voznik šolskega avtobusa in policist niso avtoritete, do tega, da starši niso avtoriteta, je zelo malo.

Od kje je sploh prišla ideja o permisivni vzgoji, če povzroči toliko slabega?

Ideja je bila uvožena iz Velike Britanije, češ, otroku je treba dovoliti čim več, da se bo lahko razvijal. Njen avtor se je letos javno opravičil, da je bila to napaka. So pa šle zaradi tega k vragu cele generacije. Toda ne misliti, da je permisivnosti konec. Le skrila se je v pravice. Že v četrtem razredu jih učijo o njih, o dolžnostih pa se ne govori.

S čim pa otroke najbolj razvajamo?

Razvadiš jih tako, da delaš namesto njih stvari, ki jih zmorejo, da misliš namesto njih, češ: Eva, pridi noter, a ne vidiš, da ti je vroče. Tudi odločati se ne smemo namesto njih. Ko rečemo: danes bo pa za zajtrk tole in tole, otrok nima možnosti odločati.

Kakšna je po vašem mnenju dobra šola?

Ko pridem v šolo, me najprej pozdravi šolski vonj. Če ni vonja po kuhinji in copatih, je to dober znak. Ko vidim, da se učenci na hodniku pogovarjajo z učitelji, vem, da je šola dobra. Ni mi všeč, da imajo šole na seznamu 40 obšolskih dejavnosti. Če so učitelji dobri, najboljših vsebin ne odnesejo v obšolske dejavnosti. Včasih smo v osnovni šoli vsi nastopali, vsak dan je bil kdo pred tablo, kjer je moral kaj povedati ali prebrati. Danes tega ni več, le še pri dramskem krožku.

Je šola dandanes res večji stres za otroka, kot je bila včasih, ali je to le fama, ki so jo ustvarili starši?

Otroci niso danes nič bolj pod stresom kot včasih. To je izključno stres staršev, ki ga projicirajo na otroke. Stres je najhujši v družinah, kjer so že ljudje, ki imajo visoko izobrazbo, in so pričakovanja velika. Ker otroka niso naučili reda, otrok ni uspešen. Potem je treba poiskati krivca ali posebnosti v otrokovem ustroju. Starši pravijo, da je otrok dislektik, torej genialec, le brati ne zna. V resnici pa brati ne zna, ker ga nihče ni spodbujal.

Danes se zelo pogosto govori tudi o hiperaktivnosti otrok.

Ja, res je. V resnici pa so razvajeni. Niso navajeni, da bi bili deset minut pri miru. To je stvar navade, samodicipline, ki je mnogi nimajo.

Pri kateri starosti je prepozno spremeniti način vzgoje? Kdaj je najstnik že tako izoblikovan, da ni dovzeten za spremembe?

Nikoli ni prepozno. Petletnika naučite sesati v treh dneh, za petnajstletnika pa lahko porabite tri tedne in tri pesti apavrinov, pa nikoli ne bo imel veselja sesati.